

GÜNGÖR URAS

O ÜLKEDEN BU ÜLKEYE

GEZE GEZE

Kapak Çizim: Haslet SOYÖZ

Carice
Kitabevi

Tarihçi Kitabevi Yayınları: 114
Tarihçi Kitabevi Genel Yayın Yönetmeni
Necip Azakođlu

Editör: Eylül Duru

Yayına Hazırlayan: Nevin Azakođlu
Sayfa ve Kapak Tasarım: Tarkan Togo

Birinci baskı: Ekim 2017, İstanbul
Boyutlar: 13.5 x 21 cm
Sayfa sayısı: 416 s.

Baskı ve Cilt:
İnkılap Kitabevi Baskı Tesisleri
Çobançeşme Mah. Altay sok. No:8 Yenibosna
BAHÇELİEVLER - İSTANBUL
Tel: +90 (212) 496 11 11
Sertifika no: 10614

ISBN: 978-975-2466-08-1

© Yayın hakları Tarihçi Kitabevi'ne aittir.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Tarihçi Kitabevi
www.tarihcikitabevi.com

Moda Caddesi No: 104/A Moda / KADIKÖY-İSTANBUL

Tel: 0 216 418 68 86

GSM: 0 530 370 74 11

E- posta: info@tarihcikitabevi.com

 tarihcikitabevi TarihciKitabevi tarihcikitabevi

GÜNGÖR URAS

**O ÜLKEDEN BU ÜLKEYE
GEZE GEZE**

Kapak Çizim: Haslet SOYÖZ

Carice
Kitabevi

Güngör URAS, Düzce’de doğdu. Ankara Koleji’ni bitirdi. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’nin ardından İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi’nde doktora yaptı, Boğaziçi Üniversitesi’nde doçentliğini aldı. Marmara Üniversitesi’nde profesör oldu.

1962-1974 Yıllarında devlet Planlama Teşkilatı’nda uzman olarak çalıştı. TÜSİAD’ın ilk Genel Sekreteri’dir. Uzun yıllar Aksigorta Yönetim Kurulu Başkanlığı’nı yaptı.

1968’ten bu yana basında yazılarıyla yer alıyor. Dünya ve Milliyet gazetelerinde köşe yazıları devam ediyor. DPT yayınları ve diğer yayınevlerinden çıkmış 30’un üzerinde yayını bulunuyor.

NTV TV’de Sokağın Ekonomisi programını sürdürüyor. NTV Radyo’da her sabah Ayşe Hanım Teyze’sine ekonomiyi anlatıyor..

Uras, yıllardır bilgi ve deneyimlerini kamuoyuyla paylaşan bir iktisatçı... En önemli özelliği kendisini okuyan kitlenin, ekonomik konuları rahatlıkla anlamasını sağlayan örneklerle ifade etmesi. “Ayşe Teyze” söylemi Türk ekonomisi literatürüne Uras sayesinde girdi. 7’den 70’e herkes ekonomiyi Ayşe Teyze’yle rahatlıkla çözebiliyor.

Nuran Uras ile evli. Bir kızı (Elif Uras) ve bir torunu var.

Son kitaplarından bazıları;

Fikir Üreten Fabrika (Güngör Uras ve Feyyaz Berker),
Doğan Kitap, 2009

Bak Ben Sana Anlatayım, Doğan Kitap, 2010

Bilinmeyen Bodrum, Boyut Yayıncılık, 2015

Sanayileşecektik, Büyüyecektik, N’oldu Bize,
Doğan Kitap, 2017

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

EGE CANSEN'in KALEMİNDEN "GEZİ YAZILARI"

FRANSA	21
Paris	21
Flaneur	4
Heykeli Dikilecek Adam	24
Le Procope	25
La Palette	27
Jasmonde	29
Place Vandome	30
Monmartre - Sacre Coeur	31
Fransızlar İçin Besteden Çok Güfte Önemli	32
Robert de Sorbon	34
Türk Sanatçıların Paris'i	35
Marais	37
Cafe le Vieux Chatelet	39
Branche (fişi prize takılı duranlar)	40
Beaujolais	40
Ines de la Fressaigne	43
Cumhuriyetin Simgesi "Marianne"	45
Camondo Müzesi	47
Beyaz Yemek	49
Fête de la Musique	51

Fransa 350 Yıldır “Lüks” İhraç Ediyor	52
LV Vakfı Müzesi “Gel Gel” Yapıyor	53
L’Absinthe Hotel, Honfleur	55
Fransız Riviera’sı - Cote d’Azur	56
Belle Epoque	56
Cannes Nasıl Zenginlerin Tatil Şehri Oldu?	56
La Reserve de Beaulieu	57
Negresco	58
St. Tropez’den San Remo’ya	59
Saint Paul de Vence	60
Maeght Müzesi	62
Mougins	64
Grimaldi Şatosu’nda Picasso	65
Picasso’nun Kadınları	67
Cote d’Azur’da La Turbie Köyü	69
İNGİLTERE	71
Londra	71
Türkler Londra’da Neden Kapış Kapış Ahır Satın Alıyor?	75
Tate Gallery	78
St. Ives	79
Warte Mal! (Hey, bekle!)	80
Londra’daki Bodrum	81
Eski Müzikaller Tarih Olmuş	83
Harrods	83
Bayan Thatcher	85
Jermyn Street	88
Simpson	90
Portobello Road	93
Covent Garden	95
St. James Kilisesi	95

Nerede Eski İngiltere?	96
Müzikaller	98
Sanat	99
Üç Renkli İngiliz'in Hikayesi	101
Züğürt Ağa Londra'da Bir Milyoner Yarattı	104
Londra'da "Kelkit Çayevi"	105
Londra Lokantalar Şehri Oldu	108
İş Yemekleri	108
La Gavroche The Bell Inn	110
Londra'nın En Eski Lokantası	113
Ritz	115
Leydi Astor'un Malikânesi	115
Astor'larda Erkekler Para, Hanımlar Ün Yapmış	116
Le Manoir aux Quatre Saisons	118
The French Horn	120
Fat Duck	121
Gordon Ramsey	122
Cambridge ve Oxford:	
İngiltere'de Birbiriyle Yarışan İki Dev Üniversite	123

İSKOÇYA **127**

Edinburgh	129
Cafe Royal Oyster Bar	131
Stirling Castle	133
Fort William	134
Macbeth'in Şatosu	134
Tomatin Inn	136
Inverness	137

İSPANYA **138**

Sevilla	138
Granada	139

Cordoba	140
Toledo	140
El Greco	142
Valencia	142
Goya	143
Prado	143
Bilbao	148
San Sebastian	149
Biarritz	149
PORTEKİZ	151
Porto	153
Gülbenkiyan	154
Alfama	155
Obidos	157
Sintra	158
Costa do Sol	158
MARAKEŞ	159
ALMANYA	162
Berlin Moda	162
Mimarlar	164
Ku'damm	166
Berlin Değişiyor	167
Yepyeni Berlin	168
İyisi de Var, Kötüsü de...	170
Cafe Möhring	170
Brandenburg Kapısı	172
Potsdam	174
Sans Souci	177
Cecilienhof	177
“Kitaplar Yakılırsa Sonra İnsanlar da Yakılır.”	180

Bergama Müzesi	181
Trier	182
Mosel ve Ren Nehirlerinde Gemi Gezisi	183
Nehir Gemileri	185
Bernkastel Kues	187
Mosel Şarapları	187
Şatolar	188
Beilstein'de Şaraphane	189
PRAG	191
Turkennot	195
Alphonse Mucha	197
Moser Kristalleri	198
Bohemya Porseleni	199
Laterna Magika	200
U Kalicha	200
Bohemya	201
Carlsbad / Marienbad	202
Carlsbad	203
Marienbad	205
BUDAPEŞTE	206
Estergon	208
Legrady Testverek	208
The New York	209
Budapeşte'nin Kahveleri	210
BELARUS	212
RUSYA	215
Altın Yüzük Şehirleri	215
Ortodoks Kiliseleri	216
Nâzım	217

Puşkin Müzesi	218
Schliemann	219
Truva Hazinesi	220
Grand Hotel Europa	221
Peterhof	222
İTALYA	223
Floransa	223
Mediciler	223
Arno Nehri	224
Milano	225
Vie Monte Napoleone	226
Siena	227
Umbria - Toscana	230
Venedik	231
San Marco	233
Accademia Gallery – Peggy Guggenheim	234
YUNANİSTAN	236
Turcolimano	236
Rodos'ta Lezzet Turu	236
Komşu Adaların Balık Lokantaları – KOS (İstanköy)	237
Kalimnos	237
Leros	238
Zorba'nın Girit'i	238
Midilli (Lesbos)	240
Mucizeler Manastırı	242
Simi (Sömbeki)	242
SİNGAPUR	244
Lee Kuan Yew	246
Disiplin	247
Alışveriş Merkezleri (AVM)	248

Ciklet Yasak!	249
Sentosa	250
Tang Dynasty	250
Safari	251
Botanik Bahçesi	252
Raffles Hotel	253
TAYVAN	256
Republic of China (ROC) - Tayvan	256
Taipei'de Tayfun	258
Double Tenth	259
National Palace Museum	262
HONG KONG	264
Lamma Adasında Balık Lokantası	266
Macau (Makao)	269
ABD	273
NEW YORK	273
Fanelli's	274
Ümit Diyarı	276
Melting Pot / Salad Bowl	278
Müze Kahveleri - Lokantaları	281
Neredensiniz?	282
Paloma	283
Broadway Off Broadway	286
Webber	288
İşini Bileceksin	290
Organik	291
Bijan	292
Zenginlik Şart	294
Kojayan	296
Şefler Önemli	298

Balthazar	299
Tunceli'den Hasan New York'ta	304
So-Ho'da 3 Kahve	306
High Line	307
New York'un Trendy Mekânı	307
WASHINGTON DC	309
Martin's Tavern	310
Sefaret Sofraları	312
BOSTON	315
Biraz Boston / Biraz Kennedy	315
Copley Plaza	316
Harvard	318
New Hampshire	318
New Hampshire'nin Önemi	320
Miami	320
Art Deco	322
Key West	324
Florida'nın "Key"leri	325
Hemingway "Sloppy Joe's" Barı	327
SAN FRANCISCO	327
Amerika'da Eski Ayları Nasıl Kesip Yıldız Yapıyorlar?	327
Cable Car	329
Crooked Street	330
Fisherman's Wharf	330
Pier 39	331
Golden Gate	331
Sausalito	332
Silicon Valley (Silikon Vadisi)	332
"101" San Francisco'dan Los Angeles'a	334
Monterey	335

Santa Barbara	336
Santa Monica	336
Yemek-İçmek Üzerine	337
Clint Eastwood TV'de Neler Söylüyor?	340
ABD'de Kamuoyunun Rolü	341
Napa Vadisi	341
İyi Şarap	342
Rutherford Hill	343
O Şaraphane Senin, Bu Şaraphane Benim	345
Auberge Du Soleil	346
Nevada	348
Lake Tahoe (Tahoe Gölü)	349
High Sierra	349
Ceaser	350
Şipşak Nikâh	351
Genoa	352
Walley's Kaplıcası	352
Truckee	354
L.A.	355
Chinese Theatre	357
Sunset Bulvarı	357
Hollywood	358
Şehirlerin Sahibi Kim?	360
Rodeo Drive	363
Wilshire Bulvarı	363
Disneyland	364
Universal Studios	366
Las Vegas	367
Bir Müteşebbis, Bir Şehrin Kaderini Değiştirebiliyor.	369
Kanun İşlemeyince Hiçbir Şey Olmuyor	371
Las Vegas'ta Alışveriş	372

NEW ORLEANS	376
Bourbon Street	378
Commander's Palace	379
Preservation Hall	383
ADALAR	384
St. Barth	384
Saint John Adası	386
Caneel Bay	386
Puerto Rico - Vieques	387
ABD'DE ÜNİVERSİTELER	389
ABD'de Üniversiteler Öğrenci Avına Çıkıyor	392
ABD'de Üniversiteleri "Bağış" Güçlendiriyor	395
Amerika'da Okumak	397
Amerika'da Bir Üniversitenin Açılışı	400
Üniversitede Açılış Duası	404
Mezuniyet Töreni	408
Columbia Üniversitesi	409
Columbia Law School	411
BİTİRİRKEN	414

ÖNSÖZ

Eskilerde “Yediğin içtiğin senin olsun, gezip gördüklerini anlat” derlerdi... Çünkü insanlar doğdukları, yaşadıkları yörenin dışına kolay kolay çıkamazlardı. Hele hele yurt dışına çıkmak çok zordu.

Günümüzde halkımızın gitmediği, gezmediği ülke yok.

Son 60 yılda çok şey değişti.

1950’lerde Türkiye’nin dövizini yoktu. Ulaşım imkânları kısıtlıydı. Pasaport almak, döviz izni almak çok zordu. Türkiye’den yurt dışına çıkış yolu ya demiryolu ya da deniz yolu idi.

Yurt dışına çıkış, 1980’lerden sonra kolaylaştı.

Günümüzde, imkânı olan kolaylıkla döviz bulabiliyor, pasaport alabiliyor. Tek sorun, vize kısıtlaması...

Havayolu, deniz yolu ile dünyanın her köşesine, her ülkeye ulaşılabilir.

Dövizin olmadığı, dışarıya seyahat için pasaport kısıtlamalarının bulunduğu dönemde kamu çalışanları için yurtdışı kısa ve uzun süreli görevler, değişik ülkeleri görme bakımından önemli fırsattı.

Benim de kamu çalışanı olarak değişik görevlendirmeler sayesinde çok sayıda ülkeyi görme şansım oldu. Dışarıya turistik gezilerin kolaylaşmasından sonra, kendi imkânlarımla dış gezilere katıldım.

Bu kitapta, gezip gördüğüm ülkelerin farklı yönlerini anlatmaya çalıştım.

Güngör URAS

EGE CANSEN'İN KALEMİNDEN “GEZİ YAZILARI”

Gezi yazıları veya eski değişiyle seyahatnameler, edebi kitapların hem zevkle hem de kolay okunan önemli bir bölümünü oluşturur. İçimizde Evliya Çelebi (İstanbul 1611-1662) Seyahatnamesi'ni baştan sona okumuş pek kimse olmasa da bu eserden aktarılan hikâyelerden en az birkaçını dinlememiş olanımız yoktur.

Hem yazarının izlenimlerini hem de gezilen yerlere ait nesnel bilgileri içeren gezi yazıları, okurlar hatta tarihçiler için önemli bilgi kaynağıdır.

Yıllar önce her sabah Kadıköy'den Çayırova'ya işe giderken, şair ve yazar Ahmet Haşim'in (Bağdat 1884- İstanbul 1933) 1932'de yazdığı Frankfurt Seyahatnamesi'ni radyodan dinlerdim. Hiçbir ayrıntıyı kaçırmamak için pür dikkat kesilir, hızımı yavaşlatır, yayın sona ermeden fabrikaya varmak istemezdim. Müslüman bir Osmanlı aydınının Avrupa'da gördüklerinden ve yaşadıklarından çıkardığı naif sonuçlar beni hayrete düşürmüştü. O zaman Batı ile Doęu arasındaki zihniyet farkının “avam”dan ziyade “ayan”da olduğunu ve bu farkın köklerinin çok derinlerde bulunduğunu idrak etmiştim.

Gelişmiş Batı ülkelerine seyahate çıkmış her Türk, derhal bir Ziya Paşa (Adana 1825-İstanbul 1890) kesilir. Onun 1870'de söylediğı şu mısralar hemen dilinden dökülür:

Diyar-ı küfrü gezdim, beldeler kâşaneler gördüm,

Dolaştım mülk-ü İslâm'ı bütün viraneler gördüm.

Gezilerin en büyük vakit geçirme sporu, Batı'da gördüklerinden Türkiye'nin kalkınması için örnek uygulama çıkarmaktır. "Burada böyle de niçin bizde öyle değil?" muhabbetinin sonu gelmez. "Bizi yönetenler gelsin de buraları bir görsün", çok sevilen bir sohbet bitirme cümlesidir. Bunu söyleyen rahatlar ve tüm sorumluluklardan kurtulurlar.

Her edebi eser biraz tarih, biraz coğrafya, bolca sosyoloji ve psikoloji içerir. Tabii her yazıda giderek dozu artan teknoloji-biyoloji bilgiçliklerini de ihmal etmemek gerekir. Gezi yazıları "çok gözlem-az yorum" içerdiği için, okurun yazarla ne sevgi bağı kurmasına ne de ondan nefret etmesine gerek yoktur.

Bir seyahatname okurken, trenin penceresinden dışarıyı seyrederek gibi olaylar gözünüzün önünden akıp gider. Ara sıra içinizin geçip uyuklamanızın da bir sakıncası yoktur. Bir önceki manzarayı hatırlamasanız da bir sonrakinden zevk almanıza herhangi bir engel yoktur. Zaten menzile varıncaya kadar göreceğiniz daha çok manzara vardır. Gezi yazıları da böyledir. Kısadır, kesiklidir, mantığı teselsül içermek zorunda değildir.

Güngör Uras, son otuz yıldır benim hayatımın bir parçasıdır. Ben biraz onunla, o da biraz benimle yaşar. Güngör, benim tanımım ile "İstanbul'u İstanbullulardan daha iyi yaşayan Ankaralı yüksek bürokratların en başarılı" örneğidir.

Güngör, tam bir meraklı kedidir. Ama kızgın dama çıkmayacak kadar akıllıdır. O, bir "life style" uzmanıdır. Giyim, kuşam, resim, heykel, tombak, antika, mobilya, tabak, çanak, yemek, lokanta, içki, ne kadar hayata kalite katan burjuva oyuncağı varsa hepsine meraklıdır. İmkânı nispetinde de onları tüketir. Güngör'ün tanımadığı adam azdır. Ama daha da önemlisi, Güngör'ü tanımayan yoktur.

Güngör ve onun mütemmim cüzü (veya tersi) Nuran ile birlikte birkaç yurtdışı gezisine çıktık. Onlarla birlikte yapılan bir dış gezinin anlam ve kapsamı, benim eşimle birlikte yaptıklarımızdan çok daha boyutludur.

Altmış yılı aşan çalışma hayatında önceleri yüksek devlet memuru, daha sonraları üst düzey özel sektör yöneticisi ve patron danışmanı, daha sonra köşe yazarı ve en sonunda da sadece Güngör olarak çok gezmiş, çok görmüş, çok yemiş, çok içmiştir. Üstelik Güngör, çok velut bir yazardır. Onun seyahat notlarından bir değil, on tane seyahatname çıkar.

Güngör,

“Gezip gördüklerin senin olsun, sen bize yediklerini içtiklerini anlat yeter (!).”

Ege CANSEN

15 Ağustos 2017, Kalamış

FRANSA

PARİS

Flaneur

Paris'i Paris yapanlar, III. Napolyon ile Baron Georges Eugene Haussmann'dır.

Sanayileşmeyle birlikte Paris'e göç hızlanıyor. Ortaçağ'dan kalma dar sokaklar, insanlar ve taşıt araçlarıyla dolup tıkanıyor. Kanalizasyon ağının olmaması, sağlık sorununun önemini artırıyor. Bütün bunlara ek olarak Napolyon III, 1848'dekine benzer bir sosyalist ayaklanmanın korkusunu taşıyor. Böyle bir ayaklanmada Paris'in dar yollarında ordunun, askerinin hareket imkânı yok. Tersine isyancıların barikatlar kurarak şehre bölüm bölüm hâkim olma şansları büyük. İşte bu nedenlerle III. Napolyon, Seine valisi Haussmann'ı Paris'i yenileme projesi için görevlendiriyor. Haussmann, tarihi binaları yıkılmaya özen göstererek şehrin içinde 95 km, dışında 70 km geniş yollar açıyor. Sanayileşmeyle demiryolu taşımacılığının öneminin artacağına bilincinde, tren istasyonlarını şehrin içine getirip büyük yollara bağlıyor. Şehrin göbeğine, şehre gıda maddesi dağıtacak Les Halles gıda pazarını inşa ettiriyor.

Yeni açılan yolların iki yanına yapılacak binalar için kesin kaideler getiriyor. Yolların etrafına dikilecek binaların yükseklikleri, yolların genişliğiyle ilişkili bir katsayıya bağlanıyor. Binaların enlerini boylarıyla ilişkilendiriyor. Balkonların genişliği, damların eğikliği standarda bağla-

nıyor. Aristokratlar için Bois de Boulogne ve çalışanlar için Bois de Vincennes adlı iki park-orman düzenliyor.

Paris parklarının ve altyapısının tasarımını Jean Charles Adolphe Alphand yapıyor. Bir kitapta, yolun 35 m altına inen bir dünyanın çizimlerini ve resimlerini görünce şaşırıp kalmıştım...

Yolun bir kaldırımının altında pis ve temiz su tesisatının geçtiği küçük bir tünel, öbür kaldırımın altında haberleşme ağının geçtiği benzer bir tünel var. Tam ortada metronun büyük tüneli, onun altında kanalizasyon tüneli bulunuyor. Kanalizasyon tünelinin altında da bir dehliz var... O dehliz ise, yollar kazılırken bulunan mezarlıklardan çıkan kemiklerin yığıldığı bir dehliz.

Haussmann'ın Paris'i yenileme projesi sırasında 27 bin ev yıkılmış, yerine 100 bin ev yapılmış. Haussmann bu projeyi 2,5 milyar franga tamamlamış. Paranın sadece 100 milyon frangı devletten çıkmış. Kalan bölümünde proje kendi kendini finanse etmiş. Bugün Paris'te yollar, bulvarlar, yol kenarlarındaki binalar her şeyleriyle Haussmann'ın ölçülerine uygun biçimde korunuyor, yenileniyor, temizleniyor.

Gelelim işin bir başka yanına...

Haussmann'ın Paris'i yeni baştan yaratması, şehir yaşamına yeni boyut getirmiş... Geleneksel büyük şehir yaşamında binaların zemin katlarındaki dükkânlar yoldan içeriye çekilmiş durumda. İnsanlar kötü havalarda yağmurdan, kardan korunmak için bu kemer altından gidip geliyor. Her mağaza bir mal satıyor. Küçük küçük mağazalar var. Sokaklar karanlık, yollar pis... Çamur ve su içinde...

Haussmann bunu değiştiriyor. Geniş yolların iki yanında insanlar için ayrılmış yaya kaldırimleri yapıyor. Suları oluklarla yeraltındaki kanallara aktartıyor. Sokak mobilyalarıyla sokakları süslüyor. Banklar, elektrikli lambalar,

parklar insanları sokağa, bulvara çekiyor. İnsanlar yağmurda şemsiyelerini açarak kaldırımda dolaşüyor. Saçak altına sığınarak koşuşturmaktan kurtuluyor. İşte böylece Haussmann sayesinde *flaneur* denilen tip ortaya çıkıyor. *Flaneur*, kaldırımlarda “zevk için dolaşan” insan. Türkçede biz bunlara avare ya da boş gezen diyoruz. Ama önemli bir nokta var: *Flaneur* denilen tip kaldırımda boş geziyor ama cebi ve daha önemlisi kafası boş değil... Ya sanatçı ya yazar ya da bir iş sahibi... Boş vakitlerini insanlar arasında değerlendirmekten hoşlanıyor.

Kızım bana *flaneur*'u anlatabilmek için Boudelaire'in “The Painter of Modern Life” başlıklı düzyazısından bir bölüm okudu. İngilizcesi çok güzel. Size Türkçeleştirerek aktaracağım:

“Nasıl ki hava kuşun, su balığın dünyasıysa, insan kalabalığı da *flaneur*'un dünyasıdır. Onun tutkusu ve becerisi, kalabalığın bir parçası olmak, halkla bütünleşmektir. Evinden uzak da olsa her köşeyi evi kadar benimser. Dünyayı görmeyi, dünyanın ortasında olmayı, fakat dünyanın bundan habersiz kalmasını ister. Özgür, güçlü ve bağımsız bir ruha sahiptir.”

Devam edelim... Bakınız bu *flaneur* tipi dünyayı nasıl değiştirmiş. Gezintiye çıkan insanın gidebileceği yerler ve bulvarların uzantısı olarak ihtişamlı, parlak mekânlarda güzel mallar sergileyen büyük mağazalar ortaya çıkmış. Eski tip küçük dükkânlar, insanların mutlaka bir şey almak için içeri girebilecekleri, belli malları satan yerlermiş. Malların üzerinde fiyatı yazılı olmadığından müşteriye göre fiyat biçilirmiş.

Büyük mağazalar sokak gezintisini mağazanın içine taşımış. Paris'te ilk olarak Bon Marche inşa edilmiş. Sahibi Aristide Boucicaut, mağaza da orta sınıfın hayal edebileceği herşeyi satan bir mağaza. Daha sonra Dufayel yapıl-

